Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA M. KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [*M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA*]

SECINĀJUMI,

sniegti 2022. gada 16. jūnijā [1]

Lieta C-289/21

IG

pret

Varhoven administrativen sad

(*Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Enerģētikas politika – Energoefektivitātes veicināšana – Direktīva 2012/27/ES – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un uz tiesību aizsardzību tiesā – Atlīdzība par zaudējumiem, kas nodarīti Savienības tiesību pārkāpuma dēļ – Valsts tiesību normas grozīšana kasācijas tiesvedības gaitā

1. Saskaņā ar Bulgārijas procesuālajām tiesībām, kā tās aprakstītas šajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, prasības tiesā par likumpamatota (zemāka juridiskā spēka) tiesību akta normu principā zaudē priekšmetu, ja šis likumpamatotais tiesību akts ir grozīts pirms sprieduma taisīšanas.

2. Pamatlietā persona, kurai tika piemērots minētais procesuālais noteikums, pēc tam, kad tika atzīts, ka tās prasība ir zaudējusi priekšmetu normatīvā akta grozīšanas dēļ, cēla prasību par ārpuslīgumisko atbildību pret valsti.

3. Tiesa, kurai jāizspriež šis jautājums, īsumā vēla zināt, vai šis procesuālais noteikums ir saderīgs ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantā.

[1] Oriģinālvaloda – spāņu.

I. Tiesiskais regulējums

A. Savienības tiesības

1. Direktīva 2012/27/ES[2]

4. Saskaņā ar 9. panta 1. punktu:

"Dalībvalstis nodrošina, lai, ciktāl tas ir tehniski iespējams, finansiāli pamatoti un samērīgi ar potenciālo enerģijas ietaupījumu, elektroenerģijas, dabasgāzes, centralizētās siltumapgādes, centralizētās dzesēšanas un mājsaimniecības karstā ūdens galalietotājiem par konkurētspējīgu samaksu tiktu nodrošināti individuāli skaitītāji, kas precīzi atspoguļo galalietotāja faktisko enerģijas patēriņu un sniedz informāciju par faktisko izmantošanas laiku."

5. Direktīvas 10. pantā ir precizēts tās informācijas saturs un īpašības, kas jāsniedz klientiem rēķinos.

B. Bulgārijas tiesības

1. Administrativnoprotsesualen kodeks[3]

6. Kodeksa 156. pantā ir norādīts:

"(1) [..] Administratīvā iestāde ar citu atbildētāju un ieinteresēto personu, kurām ir labvēlīgs apstrīdētais akts, piekrišanu var pilnībā vai daļēji atsaukt šo aktu vai pieņemt aktu, kuru tā bija atteikusies pieņemt.

(2) Prasītāja piekrišana ir nepieciešama arī akta atsaukšanai pēc pirmās tiesas sēdes.

(3) Atsaukto aktu var no jauna izdot tikai tad, ja iestājas jauni apstākļi.

(4) Ja prasībai par aktu ir pievienots prasījums par zaudējumu un kaitējuma atlīdzību, tiesvedība saistībā ar šo prasījumu turpinās."

7. Kodeksa 187. pantā ir noteikts:

"(1) Prasībām par reglamentējošiem īstenošanas aktiem nav nekādu termiņu.

(2) Prasība par reglamentējošu tiesību aktu būs nepieņemama pēc tam, kad jau celta pirmā prasība to pašu iemeslu dēļ."

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2012. gada 25. oktobris) par energoefektivitāti, ar ko groza Direktīvas 2009/125/EK un 2010/30/ES un atceļ Direktīvas 2004/8/EK un 2006/32/EK (OV 2012, L 315, 1. lpp.).

[3] Administratīvā procesa kodekss (2006. gada 11. aprīļa DV Nr. 30).

8. Tā 195. pantā ir noteikts:

"(1) Reglamentējošs īstenošanas akts tiek uzskatīts par atceltu no dienas, kad stājas spēkā tiesas nolēmums.

(2) Par spēkā neesošu atzīta vai atzīstama reglamentējoša akta juridiskās sekas pēc savas ierosmes nosaka kompetentā iestāde trīs mēnešu laikā pēc tiesas nolēmuma stāšanās spēkā."

9. Saskaņā ar šī kodeksa 204. panta 3. punktu, ja ar spēkā neesošu vai atsauktu administratīvo aktu ir nodarīts kaitējums, šā pēdējā minētā prettiesiskumu konstatē tiesa, kurā celta prasība par zaudējumu atlīdzību."

10. Kodeksa 221. panta 4. punktā ir noteikts:

"Kad administratīvā iestāde ar citu atbildētāju piekrišanu atsauc administratīvu aktu vai pieņem aktu, kuru tā bija atteikusies pieņemt, *Varhoven administrativen sad* [Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija] kā procesuālās nepilnības skartu atceļ tiesas nolēmumu, kas taisīts saistībā ar šo aktu vai atteikumu, un izbeidz lietu."

2. Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi[4]

11. Likuma 1. pantā ir noteikts:

"1. Valsts un pašvaldības ir atbildīgas par kaitējumu, kas fiziskām un juridiskām personām nodarīts ar valsts un pašvaldības iestāžu vai darbinieku prettiesisku darbību, bezdarbību vai aktiem valsts pārvaldes funkciju īstenošanas gaitā vai saistībā ar to [..].

2. Saskaņā ar 1. punktu celtās prasības tiek skatītas saskaņā ar administratīvo procesu, kas noteikts [Administratīvā procesa kodeksā] [..]."

II. Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

12. *Naredba n.º 16-334/06.04.2007 za toplosnabdyavaneto*[5], ko izdevis Bulgārijas Republikas ekonomikas un enerģētikas ministrs, 61. panta 1. punkta 1. pielikumā iekļāva Siltumenerģijas patēriņa sadales metodi kopīpašumā esošām dzīvojamām mājām (turpmāk tekstā – "aprēķina metode").

13. Ar prasības pieteikumu Nr. 1372/2016 IG apstrīdēja aprēķina metodi *Varhoven administrativen sad* (Augstākajā administratīvajā tiesā, Bulgārija; turpmāk tekstā – "*VAS*").

[4] Likums par valsts un pašvaldību atbildību par personām nodarītu kaitējumu (1988. gada 5. augusta DV Nr. 60).

[5] 2007. gada 6. aprīļa Noteikumi Nr. 16-334 par centralizēto siltumapgādi (2007. gada 24. aprīļa *DV* Nr. 34).

14. 2018. gada 13. aprīlī *VAS* palāta trīs tiesnešu sastāvā apmierināja prasību, uzskatot, ka aprēķina metode neatbilst Direktīvas 2012/27 9. un 10. panta mērķim (ka rēķini par siltumenerģiju ir jāsagatavo, balstoties uz faktisko patēriņu), un tas izraisīja tās spēkā neesamību *ex tunc*[6].

15. Ekonomikas un enerģētikas ministrs iesniedza *VAS*, kas darbojās palātā piecu tiesnešu sastāvā, kasācijas sūdzību Nr. 1318/2019 par pirmās instances spriedumu.

16. 2019. gada 20. septembrī stājās spēkā jauni noteikumi, ar kuriem it īpaši tika grozīta aprēķina metodes formula.

17. 2020. gada 11. februārī *VAS* palāta piecu tiesnešu sastāvā, kuras kompetencē ir skatīt kasācijas sūdzību, atzina, ka strīds ir zaudējis priekšmetu. Savu spriedumu tā balstīja uz apstākli, ka aprēķina metodes 6.1.1. punkta grozījums bija izraisījis tās atcelšanu un saskaņā ar valsts tiesībām tiesas var spriest pēc būtības tikai par spēkā esošām tiesību normām.

18. Līdz ar to *VAS* palāta piecu tiesnešu sastāvā atcēla pirmās instances spriedumu, nepastāvot nepieciešamībai pārbaudīt aprēķina metodes pareizību. Šis nolēmums kļuva galīgs.

19. Šajos apstākļos IG pieprasīja *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) atlīdzību 830 BGN apmērā, kas ir līdzvērtīga pirmās tiesvedības izmaksām (lieta Nr. 1372/2016), un 300 BGN apmērā par morālo kaitējumu[7], kas nodarīts ar spriedumu kasācijas tiesvedībā Nr. 1318/2019.

20. Prasība par atlīdzību ir vērsta pret *VAS*, kas iesniedzējtiesā ir atbildētāja.

21. Šajos apstākļos *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai dalībvalsts tādas normatīvā akta normas grozīšana, kuru apelācijas instances tiesa iepriekš atzinusi [*sic*] par nesaderīgu ar spēkā esošu Savienības tiesību normu, atbrīvo kasācijas instances tiesu no pienākuma pārbaudīt vai izvērtēt pirms grozījuma spēkā bijušās normas saderību ar Savienības tiesību normām?

2) Vai pieņēmums, ka attiecīgā norma ir atsaukta, ir uzskatāms par efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli attiecībā uz Savienības tiesību aktos (šajā gadījumā – Direktīvas 2012/27/ES 9. un 10. pantā) garantētajām tiesībām un brīvībām, vai attiecīgi par šādu tiesību aizsardzības līdzekli tas ir uzskatāms tad, ja šīs valsts tiesībās paredzētā iespēja pārbaudīt, vai attiecīgā valsts norma pirms tās grozīšanas bija saderīga ar Savienības tiesību normām, pastāv vienīgi tad, ja kompetentajā tiesā saistībā ar šo normu tiek celta prasība par konkrētu zaudējumu atlīdzināšanu, un vienīgi attiecībā uz personu, kas cēlusi šo prasību?

[6] Tiesas sēdē *VAS* apgalvoja, ka 2018. gada 13. aprīļa spriedums bija balstīts uz citiem pamatiem. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā ziņā tomēr ir pilnīgi skaidrs, un Tiesai ir jāpieturas pie iesniedzējtiesas atspoguļotā detalizētā izklāsta. Minētā lūguma 5. punktā ir lasāms: "ar 2018. gada 13. aprīļa [..] rīkojumu [..] 6.1.1. punktā izmantotā formula [..] tika atcelta, jo tika uzskatīts, ka tā neatbilst Direktīvas 2012/27 9. un 10. panta, kas transponēti ar Enerģētikas likuma 155. panta 2. punktu, mērķim".

[7] Minētais kaitējums izpaudās kā "vilšanās, dusmas un aizvainojums, ko izraisījusi *VAS* palātas augstāko tiesnešu rīcība, kuri nenodrošināja Savienības tiesību efektivitāti un kuri tā vietā, lai atrisinātu strīdu, atteicās īstenot savu kontroli pār izpildvaras darbību".

3) Ja atbilde uz 2. jautājumu ir apstiprinoša, vai ir pieļaujams, ka laikā no attiecīgās tiesību normas pieņemšanas līdz grozīšanai tā turpina reglamentēt tiesiskās attiecības neierobežotam tādu personu lokam, kuras nav cēlušas prasību par zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar šo normu, vai ka šīs valsts tiesību normas saderība ar Savienības tiesību normu laikā pirms šā grozījuma attiecībā uz šīm personām nav novērtēta?"

III. Tiesvedība Tiesā

22. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika reģistrēts 2021. gada 5. maijā.

23. Rakstveida apsvērumus iesniedza IG, *VAS*, Polijas valdība un Komisija. Izņemot Polijas valdību, visi pārējie piedalījās tiesas sēdē 2022. gada 6. aprīlī.

IV. Analīze

A. Ievada apsvērumi

24. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets izriet, protams, no strīda, kas jāizšķir pamatlietā. Tajā tiek spriests tikai par to, vai IG ir tiesības saņemt atlīdzību par kaitējumu, ko esot radījis spriedums, kas taisīts, piemērojot Bulgārijas procesuālo normu, kas nav ļāvusi saņemt nolēmumu pēc būtības par aprēķina metodes spēkā esamību.

25. Tātad bez lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu uzdotajiem jautājumiem ir jānoskaidro arī: a) vai aprēķina metodes 6.1.1. punkts ir saderīgs ar Direktīvu 2012/27; b) vai IG ir tiesības saņemt atlīdzību par minētās direktīvas pārkāpumu un c) vai trešām personām, kas nav IG, ir tiesības uz šādu atlīdzību.

26. Tādējādi lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav runas par to, vai ir vai nav izskatāma prasība atlīdzināt zaudējumus, ko radījusi Savienības tiesībām, iespējams, pretrunā esoša energoefektivitātes jomu reglamentējoša noteikuma piemērošana. Vienīgais kaitējums, ko IG prasa atlīdzināt, atkārtoju, ir tas, ko (iespējams) izraisījusi valsts iekšējā procesuālā norma, kas ļauj atcelt pirmo spriedumu, ar kuru atzīta rēķinā iekļautās enerģijas aprēķina metodes spēkā neesamība.

27. Lai spriestu par šo kaitējumu un par iespējamu atlīdzību, iesniedzējtiesai ir jāzina, vai ar Savienības tiesībām ir saderīga tāda valsts tiesību norma, saskaņā ar kuru aprēķina metodes atzīšana par spēkā neesošu, kas nospriests pirmās instances tiesas spriedumā, ir zaudējusi spēku[8].

28. Ja lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saprot šādi, nevar tikt pieņemtas iebildes par nepieņemamību, ko izvirzījusi *VAS*, kura būtībā apgalvo: a) Tiesas Reglamenta 94. panta c) punkta neizpildi; b) saiknes neesamību starp pamatlietas juridisko situāciju un Savienības tiesībām un c) 2020. gada 11. februāra sprieduma *res judicata* raksturu[9].

[8] Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 17. punktā ir norāde uz iekšējām debatēm judikatūrā par reglamentējošo noteikumu grozījumu ietekmi uz notiekošajām tiesvedībām par atcelšanu. IG apgalvo, ka citā *VAS* – 2020. gada 26. jūnija – spriedumā pēc būtības tika skatīta kasācijas sūdzība Nr. 14350/2019, analizējot dažu Noteikumu Nr. 16-334 pantu likumību, kas bija atcelti vai grozīti pirms minētā sprieduma pasludināšanas datuma. Tomēr pēc šā punkta apspriedes tiesas sēdē viss šķiet norādām uz to, ka kasācijas sūdzība Nr. 14350/2019 bija par tiesību normām, kuras tiesvedības mutvārdu daļas slēgšanas dienā nebija atceltas vai grozītas.

[9] *VAS*, atzīmējusi, ka 2020. gada 11. februāra spriedums ir kļuvis galīgs, apgalvo, ka Savienības tiesības neliek pārtraukt piemērot valsts tiesību normas, kas piešķir *res judicata* spēku valsts tiesu nolēmumiem.

29. Pretēji šīm iebildēm uzskatu, ka:

— lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir ietverts pietiekams to iemeslu izklāsts, kuri lika iesniedzējtiesai formulēt prejudiciālos jautājumus. Tāpēc ir izpildīta Tiesas Reglamenta 94. panta c) punktā noteiktā prasība.

— pastāv saikne starp pamatlietas priekšmetu un Savienības tiesībām, ņemot vērā, ka sākotnējais strīds, no kura izriet turpmākā prasība par zaudējumu atlīdzību, bija par Direktīvas 2012/27 piemērošanu. Iespēja celt šo prasību var būt atkarīga no Bulgārijas tiesību normās paredzēto procesuālo tiesību aizsardzības līdzekļu piemērotības, lai panāktu atbilstību Savienības tiesībām.

— *VAS* 2020. gada 11. februāra sprieduma *res judicata* spēks nav apstrīdēts. Citas jautājums ir par to, vai pēc šī statusa atzīšanas ir vai nav atbilstīgi atzīt tiesības uz sprieduma iespējami izraisīta kaitējuma un zaudējumu atlīdzību, ciktāl ir piemērojama strīdīgā procesuālā norma.

30. Tāpēc uzskatu, ka uz pirmajiem diviem prejudiciālajiem jautājumiem var atbildēt kopīgi un ka trešais jautājums, kā izklāstīšu, ir nepieņemams, jo ir hipotētisks.

B. Pirmais un otrais prejudiciālais jautājums

1. Atcelšanas prasības un prasības par zaudējumu atlīdzību kā līdzekļi, lai nodrošinātu tiesību subjektu tiesību ievērošanu

31. 2021. gada 21. decembra spriedumā *Randstad Italia*[10] Tiesa atkārtoja, ka LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā dalībvalstīm ir noteikts pienākums noteikt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas nepieciešami, lai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, nodrošinātu tiesību subjektiem viņu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošanu[11].

32. Šis dalībvalstu pienākums ir saderīgs ar procesuālās autonomijas principu, atbilstoši kuram, kaut gan pastāv Savienības tiesību normas šajā jomā, dalībvalstu ziņā ir konfigurēt šo tiesību aizsardzības līdzekļu procesuālo regulējumu[12].

33. Dalībvalstu brīvība konfigurēt minēto regulējumu ir tik liela, ka Savienības tiesībās tām nav noteikts pienākums nodrošināt, lai pastāvētu *autonoma* prasība[13], kas pieļautu Savienības tiesībām pretrunā esošu valsts tiesību normu *tiešu* pārsūdzību kā galveno priekšmetu.

34. Tiesa ir noraidījusi apgalvojumu, ka šādas autonomas prasības neesamība valsts tiesībās pārkāpj Hartas 47. pantu: "efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips pats par sevi neprasa, lai pastāvētu autonoma prasība, kuras galvenais mērķis ir apstrīdēt valsts tiesību normu saderību ar

[10] Lieta C-497/20, EU:C:2021:1037 (turpmāk tekstā – "spriedums *Randstad Italia*").

[11] Spriedums *Randstad Italia*, 56. punkts, kurā ir minēts 2020. gada 26. marta spriedums *Miasto Łowicz* un *Prokurator Generalny* (C-558/18 un C-563/18, EU:C:2020:234), 32. punkts.

[12] Spriedums *Randstad Italia*, 58. punkts: "ja vien šajā jomā pastāv Savienības tiesību normas, saskaņā ar procesuālās autonomijas principu katras dalībvalsts valsts tiesību sistēmā ir jāparedz procesuālie noteikumi attiecībā uz tiesību aizsardzības līdzekļiem, kas minēti šī sprieduma 56. punktā, tomēr ar nosacījumu, ka šie noteikumi nav mazāk labvēlīgi par tiem, kas reglamentē līdzīgas situācijas, uz kurām attiecas valsts tiesības (līdzvērtības princips), un ka tie nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtina to tiesību īstenošanu, kuras ir piešķirtas Savienības tiesībās (efektivitātes princips)."

[13] Ar to saprot prasību vai apelāciju, kas celta galvenokārt par pašu tiesību normu, nevis tikai par atsevišķiem tās piemērošanas gadījumiem.

Savienības tiesību normām, ja vien pastāv viens vai vairāki tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ļauj kaut vai pakārtoti nodrošināt to tiesību ievērošanu, kuras tiesību subjektiem izriet no Savienības tiesībām" [14].

35. Līdz ar to, lai aizsargātu tiesības, "kuras tiesību subjektiem izriet no" Savienības tiesībām, ir pietiekami, ka citi tiesību aizsardzības līdzekļi pakārtoti nodrošina šo tiesību ievērošanu.

36. Procesuālo tiesību aizsardzības līdzekļu skaitā, kas ir piemēroti, lai kaut vai pakārtoti saglabātu Savienības tiesību normās atzīto tiesību ievērošanu, ir prasība, ka dalībvalstij ir jābūt atbildīgai par kaitējumu, kas privātpersonām nodarīts šo tiesību pārkāpuma rezultātā.

37. Tāpēc "Savienības tiesību pilnīgs iedarbīgums un to tiesību efektīva aizsardzība, kas ar tām ir piešķirtas privātpersonām, attiecīgā gadījumā var tikt nodrošināti ar principu par valsts atbildību par privātpersonām radītajiem zaudējumiem, pieļaujot Savienības tiesību pārkāpumu, kurā tā ir vainojama, jo šis princips ir raksturīgs Līgumu, uz kuriem Savienība ir balstīta, sistēmai" [15].

38. Atbilstoši šai judikatūrai ar Hartas 47. pantu principā ir saderīgs procesuālais regulējums, kurā gan nav paredzētas atcelšanas prasības, tomēr ļauts celt prasības par zaudējumu atlīdzību, lai skartās personas varētu efektīvi aizsargāt savas tiesības.

39. Iesniedzējtiesai ir jāpaskaidro, vai savu īpašību dēļ Bulgārijas tiesībās paredzētā prasība par zaudējumu atlīdzību, ko šī tiesa pati izskata, ir piemērota, lai efektīvi aizsargātu tiesības, ko Savienības tiesiskais regulējums piešķir prasītājam.

40. Šīs analīzes ietvaros iesniedzējtiesa no 2018. gada 4. oktobra sprieduma *Kantarev* [16], ko tā pati citē, var iegūt derīgus apsvērumus, vēl jo vairāk tāpēc, ka tajā ir skatīti jautājumi, kas ir saistīti ar prasību par ārpuslīgumisko atbildību, kuras vērstas pret valsti, regulējumu Bulgārijas tiesībās [17].

41. Minētajā spriedumā Tiesa atzina:

— "Valsts tiesa var pārbaudīt, vai cietusī persona ir izrādījusi pienācīgu rūpību, lai novērstu kaitējumu vai ierobežotu tā apjomu, un vai tostarp tā ir savlaicīgi izmantojusi visus tās rīcībā esošos tiesiskās aizsardzības līdzekļus" [18].

— "Tomēr [..] būtu pretēji efektivitātes principam prasīt, lai cietušās personas sistemātiski izmantotu visus tām pieejamos tiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai gan tas radītu pārmērīgas grūtības vai to nevarētu tām saprātīgi pieprasīt" [19].

— "Pienākums iepriekš panākt administratīvā akta, kas ir bijis par pamatu kaitējumam, atcelšanu, *pats par sevi* nav pretrunā efektivitātes principam. Tomēr tāds pienākums varētu padarīt pārmērīgi grūtu tā kaitējuma atlīdzības iegūšanu, kas ir radies attiecīgā Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, ja praksē šīs atcelšanas iespēja ir izslēgta" [20].

[14] Spriedums, 2019. gada 21. novembris, *Deutsche Lufthansa* (C-379/18, EU:C:2019:1000), 61. punkts.

[15] Spriedums, 2019. gada 19. decembris, *Deutsche Umwelthilfe* (C-752/18, EU:C:2019:1114), 54. punkts.

[16] Lieta C-571/16, EU:C:2018:807.

[17] Šie apsvērumi, tā kā tie ir vispārīgi, paliek spēkā, kaut gan Bulgārijas tiesību akti šajā jomā tika grozīti, kā norādīts tiesas sēdē.

[18] 140. punkts.

[19] 142. punkts.

[20] 143. punkts.

2. Bulgārijas tiesību dubultais procesuālais režīms: prasības par reglamentējošiem aktiem un prasības par zaudējumu atlīdzību

42. Bulgārijas tiesībās ir paredzēta tieša (autonoma) prasība, kas atvieglo valsts tiesību normas saderības ar Savienības tiesībām pārbaudi. Šādas prasības dēļ bija iespējams pirmās instances 2018. gada 13. aprīļa spriedums, kurā par spēkā neesošu tika atzīts aprēķina metodes 6.1.1. punkts, jo tas neatbilda Direktīvas 2012/27 mērķiem [21].

43. Neatkarīgi no šīs tiešās prasības Bulgārijas tiesībās ir atļauts arī pakārtots tiesību aizsardzības līdzeklis – ārpuslīgumiskas atlīdzības pieprasījums no valsts, ja ir pārkāpta Savienības tiesību norma, kurā atzītas tiesības privātpersonām.

44. Tiesas sēdē tika uzsvērts, ka kompensējošais tiesību aizsardzības līdzeklis atļauj kompetentajām tiesām atzīt, kaut gan *incidenter tantum* un tikai attiecībā uz lietas pusēm, likumpamatota tiesību akta normas, no kuras izriet prasītājam radītais kaitējums, prettiesiskumu. Šķiet, ka šīs tiesas neierobežo apstāklis, ka reglamentējošais akts ir atsaukts vai grozīts pirms sprieduma taisīšanas.

45. Šis dubultais procesuālais režīms principā būtu pietiekams, lai īstenotu tiesības uz tiesību aizsardzību tiesā, kā apgalvo *VAS*, Polijas valdība un Komisija:

— *VAS* ieskatā valsts tiesības personām, kuras uzskata, ka tām ir nodarīts kaitējums ar iespējami prettiesisku administratīvu aktu, piedāvā iespēju saņemt kompensāciju, ceļot prasību par nodarīto zaudējumu atlīdzību. Šī prasība ļauj arī skatīt konkrētā akta tiesiskumu un it īpaši atbilst Savienības tiesībās prasītajiem līdzvērtības un efektivitātes principiem.

— Polijas valdības ieskatā, Hartas 47. pantā nav prasīta autonomas prasības esamība, lai apšaubītu valsts tiesību normu atbilstību Savienības tiesībām. Ciktāl Bulgārijas tiesības šķiet pieļaujam, ka, skatot prasību par atsaukta administratīvā akta nodarīto zaudējumu atlīdzību, var tikt konstatēts šī akta prettiesiskums, apstrīdētais valsts tiesiskais regulējums atbilst tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā prasībām.

— Komisija pēc būtības piekrīt Polijas valdības pieejai par to, ka attiecībā uz Hartas 47. pantu pietiek ar kompensējošu tiesību aizsardzības līdzekli, kas ļauj pārbaudīt grozītās reglamentējošā akta normas tiesiskumu.

46. Iepriekš minētā Tiesas judikatūra ļaujot apstiprināt šo vērtējumu. Ja vien tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir spēkā, valsts atbildība var būt tiesiskās aizsardzības līdzeklis pret privātpersonām nodarītajiem zaudējumiem, ja ar tās starpniecību vēl var pārbaudīt valsts tiesību normas atbilstību Savienības tiesībām.

47. Tomēr šī sākotnējā atbilde ir jāniansē, jo autonomā prasība – kā tā reglamentēta Bulgārijas tiesībās – var būt neefektīva vai ar traucējošu ietekmi, lai pilnībā nodrošinātu valsts reglamentējošas normas saderības ar Savienības tiesībām pārbaudi. Šī traucējošā ietekme izpaužas arī attiecībā uz kompensējošo tiesību aizsardzības līdzekli, kā izklāstīšu turpmāk.

[21] Skat. šo secinājumu 6. zemsvītras piezīmi.

48. Protams, kā jau atgādināju, Savienības tiesībās nav prasīta autonomas prasības esamība. Taču, ja dalībvalsts to paredz, uzskatu, ka dalībvalstu brīvība konfigurēt prasību procesuālo regulējumu, kā minēts LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, ir pakļauta līdzvērtības un efektivitātes principiem [22].

49. Prasības celšana par dalībvalsts atbildību ir pakārtots tiesību aizsardzības līdzeklis privātpersonu tiesību efektīvai aizsardzībai, kad valsts tiesības neparedz autonomu prasību. Ja tāda pastāv, atkārtoju, tad tai ir jāatbilst Savienības tiesībās prasītajiem līdzvērtības un efektivitātes nosacījumiem.

50. Turklāt, ciktāl valsts procesuālās tiesības apgrūtina, liek šķēršļus vai kavē privātpersonas pieeju kompensējošam tiesību aizsardzības līdzeklim, netiks ievērotas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un attiecīgi varēs rasties jauns pamats valsts atbildībai. Tieši saskaņā ar šo atbildību IG prasa kompensāciju pamatlietā.

51. Vai Bulgārijas tiesībās paredzētā autonomā prasība atbilst Savienības tiesībās prasītajiem līdzvērtības un efektivitātes principiem?

52. Attiecībā uz *līdzvērtības* principu viss šķiet norādām uz to, ka priekšmeta zudums (ko atzinusi *VAS* šajā lietā) neliek zust prasībām, kas vērstas pret valsts tiesību normām, kas ir nesaderīgas ar Savienības tiesībām.

53. Atstājot iesniedzējtiesai pārbaudes iespēju, no pieejamās informācijas var secināt, ka tāds pats priekšmeta zudums būtu noticis, ja apstrīdētā tiesību norma nebūtu spēkā augstāka ranga valsts tiesību normas pārkāpuma dēļ.

54. Attiecībā uz *efektivitātes* principu pamatlietā izskatāmais strīds acīmredzami parāda, ka autonoma prasība praksē ļoti apgrūtina IG Savienības tiesībās piešķirto tiesību izmantošanu, kad tās gaitu ietekmē apstrīdētās normas grozīšana, kā es padziļināti skatīšu tālāk.

3. Prasības, kas vērsta pret reglamentējošu aktu, priekšmeta zudums un akta grozīšanas sekas

55. Saskaņā ar informāciju no lietas materiāliem, kas apstiprināti tiesas sēdē, prasība pret likumpamatota tiesību akta normām Bulgārijas tiesībās ir konfigurēta tādējādi, ka tā (kā tas noticis šajā gadījumā) var zaudēt priekšmetu, ja apstrīdētais akts tiek grozīts, pirms tiesas pieņem galīgu lēmumu par lietu pēc būtības [23].

56. No abstrakta skatpunkta Savienības tiesības neliedz dalībvalstij konfigurēt prasības par normatīvo aktu atcelšanu tādējādi, ka kompetentajām tiesām ir jāspriež tikai par to tiesību normu tiesiskumu, kuras ir spēkā sprieduma taisīšanas brīdī [24].

[22] Spriedums *Randstad Italia*, 58. punkts, un spriedums, 2022. gada 10. marts, *Grossmania* (C-177/20, EU:C:2022:175), 49. punkts.

[23] Tādējādi veiktais grozījums ļauj saglabāt sekas, ko līdz tam radījusi apstrīdētā tiesību norma. *VAS* rakstveida apsvērumos apgalvo, ka Savienības procesuālajā sistēmā, pamatojoties uz Tiesas Reglamenta 149. pantu, tiek pieļauts tiešas prasības priekšmeta zudums, ja pirms sprieduma taisīšanas apstrīdētais akts ir grozīts. Tomēr un neatkarīgi no apstākļa, ka šis risinājums prevalē, ja nav pirmās instances tiesas sprieduma, atbilstoši Tiesas judikatūrai prasība par tāda akta atcelšanu, kas vairs jau nav spēkā, ne vienmēr tāpēc zaudē priekšmetu, ja prasītājs saglabā interesi par minētā akta atcelšanu. Šajā ziņā skat. K. Lenaerts, I. Maselis un K. Gutman: *EU Procedural Law*, Oxford University Press, Oxford, 2014, 7.10. punkts un tajā minētā judikatūra.

[24] Dažās dalībvalstīs to pašu noteikumu piemēro likumu atbilstības Konstitūcijai pārbaudei *a posteriori*. To atcelšana pēc prasības celšanas principā nozīmē lietas izbeigšanu, jo tiek uzskatīts, ka procesā, kas vērsts uz tiesiskā regulējuma objektīvu attīrīšanu, nav jātaisa spriedums par juridisko normu, kura nav spēkā. Šo kritēriju tomēr var nepiemērot, ja neatkarīgi no tās atcelšanas tiesību norma turpina radīt zināmu ietekmi (ultradarbību) vai ja ir jānoskaidro, vai, pieņemot, ka tā ir piemērojama strīdīgajiem faktiem saskaņā ar principu *tempus regit factum*, tā atbilda Konstitūcijai.

57. Tomēr atkarībā no šīs valsts tiesību normas konkrētajām īpašībām ir iespējams, ka tās piemērošana nozīmē stingru ierobežojumu, saskaņā ar kuru tiesas galvenokārt un ar *erga omnes* ietekmi pārbauda tikai apstrīdētās un vēlāk grozītās tiesību normas tiesiskumu.

58. Tāpēc ir jāpārbauda, vai ar šādu ierobežojumu Bulgārijas tiesības nodrošina efektīvu Savienības tiesībās piešķirtu tiesību aizsardzību tiesā, salīdzinājumā ar sekām, ko tiesību norma radījusi pirms tās grozīšanas vai atcelšanas.

59. Pamatlietā pietika ar to, ka tiesību norma, ko IG apstrīdēja tiesvedībā Nr. 1372/2016, tika grozīta pirms sprieduma taisīšanas kasācijas instancē, lai tiktu atcelts pirmās instances spriedums, ar kuru apmierināta prasība. Pēc šīs tiesību normas atcelšanas ar pirmās instances spriedumu tika atcelts pēdējais minētais spriedums, kasācijas tiesai neanalizējot lietu pēc būtības.

60. Tāpēc IG nevarēja ar galīgu spriedumu panākt reglamentējošā akta atcelšanu, ko viņš jau bija panācis pirmajā instancē. Gluži otrādi, neraugoties uz šo spriedumu, saglabājās sekas, kas radušās laikposmā no Savienības tiesībām pretrunā esošā akta stāšanās spēkā līdz tā grozīšanai.

61. Šāds rezultāts radās normatīvā režīma dēļ (vai vismaz tā interpretācijas tiesā dēļ), kas, kā var izsecināt no tiesas sēdes norises, nešķiet atbilstam nepieciešamajiem skaidrības un paredzamības nosacījumiem, lai aizsargātu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā.

62. Tiesas sēdē tika apspriests juridiskais pamatojums, saskaņā ar kuru *VAS* palāta piecu tiesnešu sastāvā nolēma atzīt strīda priekšmeta zudumu. *VAS* pārstāve, atbildot uz Tiesas jautājumiem, apgalvoja, ka šis juridiskais pamatojums nebija Administratīvā procesa kodeksa 221. panta 4. punkts [25] un ka palāta piecu tiesnešu sastāvā nebija norādījusi nevienu citu pozitīvo tiesību normu, uz kuru balstīties [26].

63. Tiesību normas skaidrības un paredzamības trūkuma sekas (negatīvas prasītājam, kuram tiek liegta tiesas atbilde pēc būtības, kaut gan viņš ir uzvarējis pirmajā instancē) palielinātos, ja, kā apgalvo IG, to piemēro, vispirms neuzklausot iesaistītās puses, kas apspriež tās ietekmi uz strīdu [27].

64. Iesniedzējtiesai ir jāpārbauda, vai strīdīgais procesuālais regulējums ir pietiekami skaidrs un paredzams attiecībā uz tā sekām vai tomēr privātpersona, kuru skar ar Savienības tiesībām nesaderīga valsts tiesību norma, paliek svārstoties starp kritēriju atšķirībām dažādās tiesās, kā rezultātā mazinās tiesiskā drošība.

65. Tomēr delikātākais punkts šā procesuālā regulējuma izvērtējumā ir fakts, ka tas ļauj izpildvarai ar atpakaļejošu spēku atņemt iedarbību jau pasludinātam tiesas spriedumam, kurā ir atzīts Savienības tiesību pārkāpums. Pietiek ar to, ka pirms kasācijas instances sprieduma taisīšanas tiek pieņemts vienkāršs tās normas grozījums [28], kas ar minēto spriedumu ir atcelta.

[25] Atgādinu, ka saskaņā ar šo tiesību normu, kas citēta šo secinājumu 10. punktā, ir pieļaujams, ka administratīvā iestāde "atsauc" apstrīdēto aktu, un tādā gadījumā *VAS* atceļ tiesas nolēmumu, kas pasludināts saistībā ar tādu aktu.

[26] Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu (9. punkts) *VAS* bija apgalvojusi, ka strīds bija par atsauktu normatīvo aktu, kam ir piemērojams Administratīvā procesa kodeksa 204. panta 3. punkts. Saskaņā ar šo tiesību normu – ja kaitējumu ir nodarījis atsaukts akts, tā prettiesiskums ir jānosaka tiesai, kura skata prasību par zaudējumu atlīdzību.

[27] Tiesas sēdē IG pauda, ka *VAS* palāta pieņēma nolēmumu, iepriekš neuzklausot viņu par prasības priekšmeta iespējamo zudumu.

[28] Kā izriet no tiesas sēdē notikušajām debatēm, pietiktu ar minimālu reglamentējošās normas grozījumu, lai notiekošā tiesvedība zaudētu priekšmetu. IG apgalvoja (rakstveida apsvērumu 45. punkts), ka ieviestais grozījums tāds nav, jo ar jauno dekrētu tika pieņemta tā pati aprēķina metode. Iesniedzējtiesa tomēr atzīst, ka ar 2019. gada 20. septembrī publicēto dekrētu tika grozīts "it īpaši" iepriekšējais, ciktāl tas attiecas uz siltumenerģijas patēriņa sadales metodes kopīpašumā esošām dzīvojamām mājām 6.1.1. punktu (lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 6. punkts).

66. Tas esot noticis šajā lietā: aprēķina metodes grozījuma pamatā esot bijis "tieši" tas pirmās instances spriedums, ar kuru tas tika atcelts [29].

67. Ja tas tā būtu – arī par to ir jāpārliecinās iesniedzējtiesai –, atcelšanas prasību, kas vērstas pret likumpamatota tiesību akta normām un ar kurām panākts atzinums par šo normu neatbilstību Savienības tiesībām, efektivitāte būtu pakļauta apstrīdētās tiesību normas izdevējas iestādes gribai.

68. Šajos apstākļos nekas neliegtu šai iestādei nolemt grozīt normatīvo aktu, tieši lai izvairītos no pirmā sprieduma, ar ko apmierināta prasība, atceļošās ietekmes, pirms šis spriedums ir apstiprināts ar galīgu spriedumu kasācijas instancē.

69. Citiem vārdiem, strīdīgais procesuālais regulējums galu galā ļautu to negodīgi izmantot kā līdzekli, lai panāktu iepriekšēja sprieduma par spēkā neesamību Savienības tiesību pārkāpuma dēļ neefektivitāti. Tādā pašā mērā tas, pārkāpjot efektivitātes principu, pārmērīgi apgrūtinātu privātpersonu tiesību aizsardzību.

70. Ir taisnība, ka izpildvarai vai, vispārīgi, vadības iestādei, kas pieņem likumpamatota tiesību akta normas, ir iespēja jebkurā brīdī tās grozīt vai atcelt, kā tiesas sēdē apgalvoja *VAS*.

71. Šo iespēju tomēr nevar izmantot kā to spriedumu *neitralizēšanas* līdzekli, kurus tiesas jau pasludinājušas un kuros konstatēts Savienības tiesību pārkāpums, ja šis mehānisms vienlaikus liedz:

— pārskatīt pirmās instances spriedumu augstākas instances tiesai (šajā gadījumā – *VAS* palātai piecu tiesnešu sastāvā), kas atzīs tā spēkā neesamību, nevis balstoties uz pamatiem pēc būtības, bet ar tiesvedību pilnīgi nesaistīta apstākļa rezultātā, kas ir atkarīgs tikai no tiesību normas autora, kas turklāt ir kasācijas sūdzības iesniedzējs, vienpusējas vēlmes.

— rasties apstrīdētā reglamentējošā akta spēkā neesamības atzīšanas sekām, kuras noteikusi attiecīgā tiesa, tostarp sekām, kas atbilst laikam, kad minētais akts bija spēkā.

72. Rezultāts, ko vēlas sasniegt, ir tāds, ka atcelšanas prasība, kas celta, kad normatīvais akts vēl bija spēkā, un kas juridiski atbilstoši atrisināta par labu prasītājam pirmās instances tiesā, kas spriedumu taisīja, kad minētais akts vēl bija spēkā, tiek atzīta par prasību bez priekšmeta, jo minētais akts pēc pirmās instances sprieduma ir grozīts.

73. Īsumā, iestāde, kas sākotnēji apstiprina aktu un to groza kā "reakciju" uz pirmās instances spriedumu (par kuru šī pati iestāde ir iesniegusi kasācijas sūdzību), panāk, ka minētais spriedums vairs nav spēkā, kaut gan neviena augstāka ranga instance nav spriedusi par tā saturu.

74. Atcelšanas prasības iznākumam galu galā būtu nepieņemams gadījuma raksturs. Tas būtu atkarīgs nevis no tās vērtējuma tiesā pēc būtības, bet gan no iespējamības, ka apstrīdētās tiesību normas izdevēja iestāde veiks normatīvā akta grozījumu, kad būs konstatējusi, ka pirmās instances tiesas spriedums tai ir nelabvēlīgs.

75. No minētā, manuprāt, izriet, ka Bulgārijas tiesībās paredzētā autonomā prasība manis nupat izanalizētajos apstākļos nešķiet paredzam efektīvu aizsardzību tiem, kuri apgalvo, ka ir pārkāptas tiem Savienības tiesiskajā regulējumā paredzētās tiesības.

[29] IG rakstveida apsvērumu 4. punkts, uz ko viņš uzstāja tiesas sēdē. Manuprāt, viņa vērtējumi turpmākajās debatēs netika atspēkoti.

76. Tomēr iesniedzējtiesai ir jāizvērtē, vai valsts procesuālais režīms var tikt interpretēts tādējādi, ka atbilstoši šim režīmam apstākļos, kādi ir tai izskatāmajā strīdā, apstrīdētās tiesību normas grozīšana neliedz taisīt galīgu spriedumu par prasības būtību.

77. Šajā nolūkā būtu precīzi jānosaka, vai strīdīgā režīma sekas, ciktāl tās attiecas uz vēl *sub iudice* esošu prasību priekšmeta zudumu, ir pietiekami skaidras un precīzas un ar stingru juridisko pamatojumu.

78. Galu galā varētu aplūkot iespēju, ka pēc tam, kad atcelšanas prasība ir izbeigta priekšmeta zuduma dēļ, cietušajai pusei ir jāizmanto tiesību aizsardzības līdzeklis – valsts atbildība kā pakārtots mehānisms aizskarto tiesību aizsardzībai.

79. Prasība par zaudējumu atlīdzību, kā jau sacīju, varētu tikt izmantota tam, lai atlīdzinātu kaitējumu, kas nodarīts IG, jo viņš bijis spiests izmantot procesuālo līdzekli, kas galu galā pilnīgi ar viņa rīcību nesaistītu iemeslu dēļ ir izrādījies neveiksmīgs.

80. Manuprāt, pie atbildības par kaitējumu, ko nodarījusi ar Savienības tiesībām nesaderīga tiesiskā regulējuma piemērošana, būtu jāsauc tikai, ceļot prasību par zaudējumu atlīdzību, ja strīdīgais procesuālais režīms nepieļautu interpretāciju, kas atbilstu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā prasībām.

81. Turklāt būtu jāprecizē, vai direktīvu piemērošanas režīma īpatnību dēļ valsts tiesības ļauj ievērot to personu leģitīmās intereses, kuras tādā situācijā kā IG – saskaņā ar direktīvu piešķirtās tiesības var izmantot tikai tad, ja ar to nesaderīgā valsts tiesību norma tiek atzīta par spēkā neesošu.

82. Kaut arī direktīva, no kuras izriet privātpersonai atzītās tiesības, būtu tieši piemērojama, IG ar grūtībām varētu to izmantot attiecībā pret tādu tiesību subjektu kā energoapgādes uzņēmums, kam ir aprēķinātas no strīdīgās metodes 6.1.1. punkta piemērošanas izrietošās summas [30].

83. Noslēgumā, lai saņemtu privātpersonām Savienības tiesiskajā regulējumā atzīto tiesību aizsardzību, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu aprakstītais dubultais procesuālais režīms uzliktu privātpersonām pienākumu:

— vispirms mēģināt panākt reglamentējošās tiesību normas, kas ir nesaderīga ar Savienības tiesībām, atcelšanu, ceļot prasību, kas, kaut arī ir apmierināta pirmajā instancē, var negaidīti izrādīties bez priekšmeta tāpēc, ka minētā tiesību norma ir grozīta, lai novērstu tās atcelšanas sekas.

— pēc tam celt prasību par nodarītā kaitējuma atlīdzību saskaņā ar valsts atbildību [31].

84. Šajos apstākļos uzskatu, ka strīdīgais procesuālais regulējums pārmērīgi apgrūtina tiesību aizsardzības tiesā saņemšanu, lai efektīvi aizsargātu Savienības tiesībās piešķirtās tiesības.

[30] Šajā nozīmē vispārīgi skat. spriedumu, 2018. gada 7. augusts, *Smith* (C-122/17, EU:C:2018:631).

[31] *VAS* tiesas sēdē apgalvoja, ka ikviens, kurš tajā apstrīd kādas reglamentējošas tiesību normas likumību, var lūgt arī atbilstošu atlīdzību. Tomēr, kā tika paskaidrots, pašai *VAS* vajadzētu pārsūtīt prasību kompetentajai tiesai, kas noteiktu, vai ir radies priekšnoteikums valsts atbildībai.

85. Iepriekš minētais attiecas uz privātpersonām, kuras ir cēlušas tiesā prasību atcelt ar Savienības tiesībām nesaderīgu tiesisko regulējumu. Tas neattiecas uz privātpersonām, kuras ar to ir samierinājušās, un attiecīgā gadījumā tām būs jāprasa atlīdzība par to saskaņā ar valsts atbildību.

C. Trešais prejudiciālais jautājums

86. Iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai ir "pieļaujams, ka laikā no attiecīgās tiesību normas pieņemšanas līdz grozīšanai tā turpina reglamentēt tiesiskās attiecības neierobežotam tādu personu lokam, kuras nav cēlušas prasību par zaudējumu atlīdzināšanu saistībā ar šo normu".

87. Ņemot vērā atbildi, kuru iesaku uz pirmo un otro prejudiciālo jautājumu, neuzskatu par nepieciešamu atbildēt uz trešo jautājumu.

88. Katrā ziņā trešajam jautājumam lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kontekstā ir tikai hipotētisks raksturs.

89. Lai spriestu par IG celto prasību par zaudējumu atlīdzību (par ko, atgādinu, ir pamatlieta), nav svarīgi, kāds ir trešo personu, kuras nav prasītājas, tiesisko attiecību režīms, vai ka "šīs valsts tiesību normas saderība ar Savienības tiesību normu laikā pirms šā grozījuma nav novērtēta attiecībā uz šīm personām".

90. IG prasības, kas ir šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā, liktenis nav saistīts ar "personu, kuras nav cēlušas prasību par atlīdzību" likteni. Iesniedzējtiesai ir jāskata tikai šī prasība.

91. Tādējādi uzskatu, ka šādi formulēts trešais prejudiciālais jautājums ir nepieņemams.

V. Secinājumi

92. Saskaņā ar iepriekš izklāstīto iesaku Tiesai atbildēt *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijas pilsētas Administratīvajai tiesai, Bulgārija) šādi:

Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips un it īpaši Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants paši par sevi neprasa, lai pastāvētu autonoma prasība, ar ko galvenokārt tiek apstrīdēta valsts tiesību normu saderība ar Savienības tiesībām, ja vien pastāv viens vai vairāki tiesību aizsardzības līdzekļi, kas pakārtoti ļauj nodrošināt to tiesību ievērošanu, ko Savienības tiesiskais regulējums piešķir attiecīgajām personām.

Valsts tiesiskajam regulējumam, kas paredz autonomu prasību, lai apstrīdētu valsts tiesību normu saderību ar Savienības tiesībām, ir jānodrošina šīs privātpersonas rīcībā nodotā pārsūdzības mehānisma efektivitāte.

Šī efektivitāte netiek nodrošināta, ja, piemērojot valsts tiesisko regulējumu, tiesas spriedums, ar ko pirmajā instancē ir atzīta kādas likumpamatota tiesību akta normas nesaderība ar Savienības tiesībām un par ko iesniegta kasācijas sūdzība, var tikt atcelts, neiedziļinoties pamatojuma analīzē, tikai tāpēc, ka pēc šā sprieduma pasludināšanas konkrēto reglamentējošo aktu ir grozījusi tā pati iestāde, kura pieņēmusi apstrīdēto aktu, un šā grozījuma rezultātā minētajam spriedumam tiek atņemta iedarbība un tiek ietekmēta kasācijas sūdzības būtība.